

116 000

**SOS LINIJA ZA NESTALU DECU
SOS LINE FOR MISSING CHILDREN**

ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima Beograd, Republika Srbija
ASTRA - Anti trafficking action, Belgrade, Republic of Serbia
SOS line 116 000 • Fax: +381 11 785 0010
E-mail: sos@astra.rs • Web address: www.astra.rs

ASTRA anti
trafficking
action

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O RADU EVROPSKE LINIJE ZA NESTALU DECU 116000 U SRBIJI

UVOD

Pred Vama je drugi¹ godišnji izveštaj o radu Evropske linije za nestalu decu 116000 u Srbiji za 2013. godinu. Predstavljamo vam aktivnosti koje su u Srbiji preduzete u cilju efikasnog rešavanja slučajeva nestale dece.

O ASTRI

ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima je organizacija koja od 2002. godine uspešno vodi prvi i jedini SOS telefon specijalizovan za problem trgovine ljudima u našoj zemlji. Otvaranje Evropske linije za nestalu decu u maju 2012. godine predstavljalo je logično proširenje delokruga rada ASTRE, naročito kada se u obzir uzme iskustvo stečeno tokom dugogodišnjeg rada sa decom i na potragama za nestalim licima za koja se sumnja da su završila u lancu trgovine ljudima. Potrage predstavljaju važan segment rada ASTRE koji se ostvaruje u saradnji sa policijom i mrežom saradničkih organizacija u celom svetu.

ULOGA I FUNKCIONISANJE EVROPSKE LINIJE ZA NESTALU DECU U SRBIJI

Na Dan nestale dece, **25. maja 2012. godine**, u Srbiji je otpočela sa radom jedinstvena Evropska linija za nestalu decu 116 000 koju je uvela NVO ASTRA. Srbija je na taj način postala prva država koja nije članica EU, a u kojoj ovaj broj funkcioniše, čime se pridružila grupi od 16 evropskih zemalja u kojima je ovaj vid pomoći dostupan nestaloj deci i njihovim roditeljima/starateljima. Danas je mreža organizacija koje rukovode brojem 116000 proširena na 24 zemlje Evrope.

Osnovna funkcija Evropskog telefonskog broja za nestalu decu 116000 je da prima pozive kojima se prijavljuje nestanak deteta i prosleđuje ih policiji i drugim nadležnim službama, da obezbedi podršku njihovim roditeljima/starateljima, kao i da pruži podršku u istrazi i potrazi za nestalim detetom.

¹ Prvi godišnji izveštaj obuhvata period od otvaranja linije, 25. maja 2012. godine, do 25. maja 2013. godine i dostupan je na Internet prezentaciji ASTRE.

U Srbiji se godišnje zabeleži oko **100 slučajeva nestanka dece**. I pored toga, ovom problemu se ne pridaje odgovarajuća pažnja, što potvrđuje i činjenica da se u policiji nalog za potragu za detetom izdaje tek po protoku 24 sata od prijave nestanka, uprkos tome što praksa i istraživanja pokazuju da su prvi sati po nestanku deteta najznačajniji za njegovo uspešno pronalaženje. U tom smislu, veoma je važno za roditelje da budu upoznati sa činjenicom da je u Srbiji dostupan jedinstveni Evropski broj za nestalu decu 116000. Pozivom na ovaj broj osigurava se trenutno reagovanje u slučaju prijave nestanka deteta i koordinacija aktivnosti sa nadležnim organima u cilju preduzimanja neodložnih aktivnosti za njegovo pronalaženje. Telefonska linija za nestalu decu je dostupna non stop, 24 sata svakog dana u nedelji, tokom cele godine (**24/7/365**), a pozivi su besplatni za građane koji poziv upućuju preko fiksnog telefona, kao i mobilnih operatera Vip, MTS i Telenor.

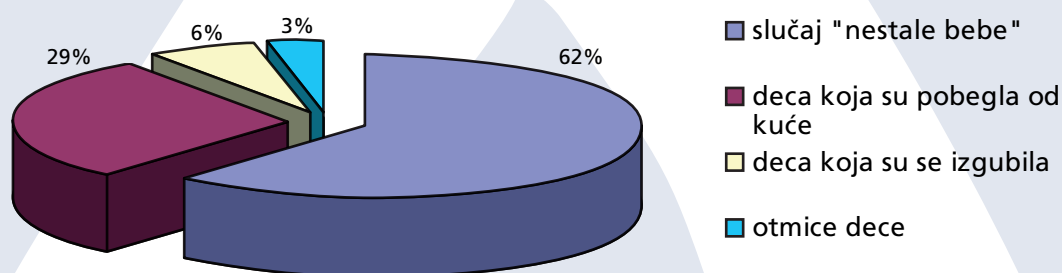
REZULTATI RADA EVROPSKE LINIJE ZA NESTALU DECU U SRBIJI U 2013. GODINI

U periodu 01. januar 2013. – 31. decembar 2013. godine primljeno je ukupno **110 poziva** na broj 116000.

Prijavljeno je **12 slučajeva nestale dece**, od čega 10 devojčica i 2 dečaka. Jedan slučaj odnosi se na **otmicu deteta**, u 2 slučaja **deca su se izgubila**, a u preostalih 9 slučajeva **deca su pobjegla od kuće**. Jedan od gore navedenih slučajeva je još uvek u fazi potrage, dok su ostala deca uspešno pronađena i zbrinuta. Pozivaoci su najčešće roditelji, ali se javljaju i druge nevladine organizacije i građani Srbije.

U 2013. godini je primljeno **37 poziva** u vezi sa prijavom slučajeva nestalih beba. Ukupno je zabeleženo **19 prijava slučajeva beba** za koje se sumnja da su nestale u porodilištima u Srbiji.

Vrste prijava na 116000

GRAFIKON 1

Većina roditelja koji sumnjaju da su im deca oteta po rođenju pretragom interneta i drugih medija dolaze do saznanja o raspoloživosti linije 116000 u Srbiji, koju zatim kontaktiraju tražeći pomoć. Navedeno ukazuje da je ovaj servis je prepoznat od strane roditelja. Pozivi na broj 116000 koji su se odnosili na slučajeve beba nestalih počev od 70-ih godina prošlog veka do danas, učestaliji su nakon objavljivanja vesti o presudi Evropskog suda pravde u ovom slučaju (**predstavka br. 21794/08**).

Evropski sud za ljudska prava je 5. marta doneo, a **26. marta 2013. godine** objavio svoju odluku kojom utvrđuje da je Srbija povredila pravo na privatnost i na porodični život Zorice Jovanović, majke bebe nestale u porodilištu, koja je podnela predstavku Sudu².

² Presuda na srpskom i engleskom jeziku je dostupna na zvaničnoj internet prezentaciji ASTRE (<http://www.astra.org.rs/evropski-broj-za-nestalu-decu/#top>).

U pomenutoj presudi je naglašeno i da „(...) Tužena država mora, u roku od godinu dana od datuma kada ova presuda postane pravosnažna, u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, preduzeti sve odgovarajuće **mere sa ciljem uspostavljanja mehanizma za obezbeđenje pojedinačnog obeštećenja svim roditeljima** u situaciji kao što je ili koja je dovoljno slična situaciji podnositeljke predstavke (...)“. Mada je do 09. decembra 2013. godine Republika Srbija trebalo da izradi prvi izveštaj o preduzetim aktivnostima po pitanju presude, mere propisane u pravcu uspostavljanja mehanizma obeštećenja roditelja nisu preduzete.³

ASTRA je tokom tokom potraga za nestalom decom saradivala sa **Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije** i kancelarijom **Interpola** u Beogradu. Saradnja je uspostavljena i sa **Ministarstvom spoljnih poslova Republike Srbije**, kao i neposredno sa diplomatsko-konzularnim predstavništvom u Nemačkoj. O potragama su obavestavani **centri za socijalni rad** nadležni za decu čiji je nestanak prijavljen. U više slučajeva su u proces potrage bile uključene i **nevladine organizacije**. U Srbiji je saradnja uspostavljena sa organizacijom Grupa 484, dok su u inostranstvu kontaktirane organizacije u Italiji i **116000 servisi u Grčkoj, Nemačkoj i Španiji**. U Srbiji je u cilju pronalaženja jednog nestalog deteta tokom potrage uključen i **Centar za azilante** u Banji Koviljači.

IZAZOVI U RADU

a) Vidljivost

Velika je verovatnoća da bi broj prijava slučajeva nestale dece bio daleko veći da je bila realizovana kampanja kojom bismo građanima približili rad Evropske linije za nestalu decu. Prema podacima kojima ASTRA raspolaže, a na osnovu kampanja sprovedenih za Program ASTRA SOS telefon i direktna pomoć žrtvama trgovine ljudima, nakon medijskih kampanja koja ima za cilj informisanje javnosti o problemu i skretanje pažnje na postojanje besplatnog servisa građana koji bi mogao da bude od pomoći, broj poziva upućenih na SOS liniju se uvećava za oko 35%.

b) Formalizacija saradnje

Dodatni problem je nepostojanje formalizovanih procedura koje značajno umanjuje efikasnost potrage i onemogućava koordinisanu saradnju u slučajevima nestale dece, kao i pravovremenu i kvalitetnu podršku njihovim porodicama i samoj deci tokom oporavka.

U cilju rešavanja ovog problema, ASTRA je inicirala potpisivanje **memoranduma o saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije**.

c) Tehnički uslovi

Od 5 postojećih telefonskih operatera u Srbiji, **Telekom/MTS, Telenor i VIP** su podržali rad broja 116000 i u najkraćem roku obezbedili neophodne tehničke uslove. Takođe, operateri Telekom/MTS, Telenor i VIP su omogućili besplatnu konekciju prebacivanja poziva ka Telekomu kod koga je broj primarno uspostavljen. Servis za sada nije dostupan preko operatera SBB i ORION⁴.

d) Finansiranje

Od 25. maja 2012. godine do danas, svi troškovi Linije 116000 su pokriveni sredstvima koje je ASTRA obezbedila za Program namenjen žrtvama trgovine ljudima. Takođe, **Alpha banka** iz Beograda je donacijom u 2013. godini doprinela funkcionisanju broja 116000.

Republika Srbija još uvek nema budžet za pokrivanje troškova ovog servisa.

³ Tokom izrade ovog dokumenta, u februaru 2014. godine, uplaćena je odšteta na ime Zorice Jovanović od strane Republike Srbije.

⁴ Tokom izrade ovog dokumenta, telefonski operater ORION se oglosio po ranijem ASTRINOM dopisu i započeo proceduru uvođenja broja 116000 za pozive sa teritorije Srbije.

DRUGE AKTIVNOSTI LINIJE 116000

Na Međunarodni dan nestale dece, **25. maja 2013. godine**, ASTRA je pozvana od strane Centra Jugoistočne Evrope za nestalu i eksploatisanu decu (**Southeastern European Center for Missing and Exploited Children SEEC**) i **Missing children Europe** da uzme učešće u Twitter kampanji „**Big Twitt**“, koja je imala za cilj skretanje pažnje javnosti o važnosti problema nestale dece. Izraženo u brojevima, uspešnost iste se može meriti na sledeći način: **48** objava na Twitter-u, **58 000** preuzetih objava sa Twitter-a, a procena je da je preko ove društvene mreže sa inicijativom upoznato čak **40 miliona** ljudi u svetu.

Istog dana ASTRA je na društvenoj mreži Facebook osnovala grupu pod nazivom „**116000 Evropska SOS linija za nestalu decu**“. Ovo je ujedno i način da se postojanje ovog broja predstavi široj javnosti. Kako je internet komunikacija široko rasprostranjena, ideja o korišćenju društvene mreže u svrhu potrage za nestalim detetom je upravo nastala iz razloga dostupnosti velikom broju ljudi. Unošenjem podataka o nestalom detetu na poster koji je ASTRA izradila i njegovim distribuiranjem putem grupe na ovoj društvenoj mreži, informacije bi postale dostupne posebno mladima koji bi mogli da prepoznaju osobu sa slike ili da prošire informacije o nestanku. Osim toga, to je bila prilika da se pokaže i film koji je uradio Missing children Europe „**Futures**“, srpska verzija postera koji je takođe napravljen od strane MCE, „**Where is Billy**“ („**Gde je Uroš**“), kao i detaljan opis delovanja linije 116000 u Evropi i ulogu ASTRE u tom procesu. Za samo jedan dan od osnivanja, grupa je registrovala preko **2000** članova. Najviše pažnje su članovi ove Facebook grupe posvetili **albumu nestale dece** koji smo napravili (10 slučajeva dece koja su nestala pod nerazjašnjenim okolnostima, a album sadrži sliku deteta i rezime). Prikaz konkretnih slučajeva utiče da građani problem shvate bliže i ličnije, i kao problem koji se zaista dešava u našem društvu.

Predstavnica ASTRE je **4. juna 2013. godine** učestvovala na trećoj po redu godišnjoj **konferenciji** kojom se obeležava Međunarodni dan nestale dece, a koju je u Briselu organizovala **Evropska komisija, u saradnji sa Irskim Predsedavanjem Savetom Evropske Unije i MCE, Evropskom federacijom za nestalu i eksploatisanu decu**. Konferenciji su prisustvovali predstavnici organizacija koje rukovode radom linije 116000 na nacionalom nivou iz svih zemalja u kojima je broj operativan. Po prvi put ove godine, na konferenciju su pozvani i predstavnici zemalja koje nisu članice EU, a u kojima je linija 116000 uvedena. Konferencija je okupila 90 stručnjaka u cilju diskusije o inovativnim pristupima i izazovima prilikom potraga za nestalom decom.

*S obzirom na važnost postojanja servisa građana koji bi, u saradnji sa policijom, vršio potrage za nestalom decom i konstantno bio na raspolaganju roditeljima ili starateljima, u narednom periodu očekujemo potpisivanje **Memoranduma o saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova**⁵. Takođe, nadamo se da će jedinstveni Evropski broj za nestalu decu 116000 uskoro postati poznatiji široj javnosti, i da će se obezbediti sredstva kako bi neometano funkcionisao.*

⁵ Tokom izrade ovog dokumenta, 14. februara 2014. godine, potpisan je Memorandum o saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova.